

Bilim ve Aklın Aydınlığında

EĞİTİM

111

YIL:10 ◆ SAYI:111 ◆ MAYIS 2009

Ünsal Ünlü ◆ Murat Soyak ◆ İsmail Karakurt ◆ Funda Koca
Ömer Tuğrul Kara ◆ Adnan Altun ◆ Cihad Şentürk
Müştehir Karakaya ◆ Yusuf Dursun ◆ Cafer Öztürk
Mehmet Nuri Yıldırım

TÜRKÇE DERSLERİNİ YAŞAMLA BULUŞTURAN BİR YÖNTEM: “DRAMA”

Ömer Tuğrul Kara

*“Duydum unuttum
Gördüm hatırladım
Yaşadım öğrendim.”
-Bir Çin Atasözü-*

En kısa tanımla eğitim, insan yetiştirme işidir. Mükemmel insanı yetiştirmek, en kaliteli eğitimle mümkündür; dolayısıyla eğitim bilimindeki gelişmeler iyi eğitilmiş toplumların oluşmasında önemli rol oynayacaktır. Eğitimle beklenen verimin elde edilmesi yeni yöntem ve teknikleri kullanmayı bir gereklilik haline getirmiştir. Dünyadaki birçok ülke mevcut eğitim ve öğretim sistemlerini sorgulamaktadır. Artık hiçbir dünya ülkesi, kalıplaşmış bilgiler öğreten, çocuğun zihinsel gelişimine ezberden başka katkı sağlamayan bir eğitim öğretim otoritesini kabul etmemektedir. Gelişmiş toplumlar üreten, yaratan, sorun çözen insanlara daha çok gereksinim duymaktalar. Eğitim sistemi içerisinde bu tip insan modeli oluşturmak öğrenciyi daha etkin bir konuma getirmekten ge-

çiyor. Etkin öğrenme denilince de akla gelen yöntemlerin başında drama geliyor.

“Dram” eski Yunancada “bir şey yapma” ya da “yapılan bir şey” anlamında kullanılmaktaydı (Nutku, 1983: 3). Drama ise yaşamın bir bölümünün ya da tamamının sahne tekniklerinden yararlanılarak canlandırılmasıdır. Eğitimde drama da bu etkinliğin sınıf ortamında yapılmasıdır. Yani genel anlamıyla drama yaşamın bir provasıdır. Yaşam, sosyalleşme, birey olarak kendinin farkında olma, yakın ve uzak çevre ile sağlıklı iletişim kurma gibi olguları kapsar. Saydığımız tüm bu olgular dil ile de ilişki içerisindedir. Yani yaşam ve dili ayrı tutamayız. En iyi dil öğretimi de günlük hayatın sınıfa taşınması ile gerçekleşecektir. İlköğretimde Türkçe derslerinde çocukların ihtiyaç ve ilgileri göz önünde tutulduğunda temel dil becerilerin öğretilmesinde en uygun yöntemin drama olduğu görülecektir.

Türkçe öğretiminde bilginin kalıcılığını sağlayabilmek için drama etkinliklerine daha ilk sınıftan başlanması gerekir. Bu dönemde kuklalar ve figürlerden yararlanılarak çocukların öncelikle hayal güçlerine, yeteneklerine ve yaratıcılıklarına ağırlık veren “basit drama” çalışmalarınıyla yetinmek doğru olur. Dördüncü ve beşinci sınıfa devam eden çocuklar –basit de olsa- konuları, olayların gelişmesi ve kişilerin konuşmalarını, belli bir plan ve çerçevede tespit edilmiş bulunan eserleri canlandırabilirler. İlköğretimin ikinci devresinden başlayarak öğrencileri metinlere bağlı dramatisasyon çalışmalarına yönlendirmek mümkündür. Türkçe bilgi değil, yetenek ve beceri dersidir. Bu yönüyle yaşamın bir bölümünü ya da tamamını

bünyesinde taşır. Uygulama, dersin temel unsurudur. Birinci kademedden başlayıp özellikle 6., 7., ve 8. sınıflarda anlatım bozukluklarını, dil yanlışlıklarını, deyim ve atasözlerini drama ile anlatabiliriz. Oyun havası içinde geçen dersle öğrenci özgür ve rahat bir ortamda dilinin tüm güzelliklerini yaşayarak öğrenecektir. Özellikle diyalog ağırlıklı öyküler, soyut anlamlı karmaşık şiirler bu yöntemle öğrenciye kolaylıkla kavratılabilir. Böylelikle çocuk salt dinlemekle kalmadığı öyküyü ya da şiiri canlandırarak daha iyi özümseyecektir (Kara, 2008: 35).

Huizinga'nın, “Homo Ludens” (oynayan insan) tespiti ışığında her insanın içinde bir oyun isteği bulunduğunu biliyoruz. Oyun, gerçekten farklıdır ve kurulması gerçeğin ötesindedir. Oyun oynamak gündelik hayattan farklıdır. İnsan kendisi için bir dil yaratmıştır ve maddeyle ilişkisini bu dille gerçekleştirmektedir (Huizinga, 1995: 20). Drama da bu doğal isteğin vücut bulup, gözler önüne serilmesi işidir. Drama, insan beyninde saklı kalan oyun oynama düşüncesinin eyleme dönüştürüldüğü bir yoldur. Bu eylemin sanatsal yönü tiyatrodur. Türkçe derslerinde çocukların merak duygusunu hare-

kete geçirmek, ilgisini çekmek, katılımcı ve etkin olmasını sağlamak bu yolla da öğrenmesini kolaylaştırmak için bu yöntemi uygulayabiliriz. Geleneksel dilbilgisi öğretimi sistemimizde öğretmen, okul ve okulun öğretileri merkez alınmaktadır, öğrenci edilgen bir konumdadır. Öğrenciye bilgi “Bu böyledir, böyle olduğu için öğrenmeniz gerekir, niye öğrendiğinizi sormayın.” şeklinde sunulmaktadır. Bu durum, öğrencide, verilen her bilginin doğru olduğu ve sorgulanmaması gerektiği duygusu yaratmaktadır.

Günümüz Türkçe derslerinde genellikle düz anlatım, soru-cevap, tartışma metotları kullanılmaktadır. Ancak tüm bu yöntemler çocuğun yaşamla buluşmasına, bilgiyi yaşama dönüştürmesine yardımcı olmaz. Çocuk bir enerji kütüğü ise onda saklı olan enerjiyi harcaması için

uygun yöntemler bulmak gerekir. Drama, saklı enerjiyi serbest bırakır ve insanın kendisini tanımamasını, duyularını, duygularını fark etmesini, haz duyabildiğini öğrenmesini sağlar. Bu yolla çocuğun davranışlarını da eğitir. Hâlbuki yukarıda saydığımız yöntemler tek yönlü bir iletişim sağladığından çocuğun enerjisini, canlılığını ortaya çıkartamaz. Tartışma ve anlatım yöntemi Türkçe derslerinde az da olsa öğrencinin kendini ifade etmesine uygun bir yöntem gibi görünse de aslında böyle bir işlevi yoktur. Öğretmenin her iki metotta da müdahaleci olması, tartışılacak konunun kitaplarla ve müfredatla sınırlı kalması bu yöntemlerin öğrencinin enerjisini dışarı çıkarıp kendini ifade etmesini engellemektedir. Oysa Türkçe öğretmeni drama yöntemini uygularken aynı zamanda drama lideri görevini de üstlenir. Öğrencilere canlandırma sırasında gerekli bazı durumlar dışın-

da müdahale etmemeye gayret eder. Etkinlik esnasında oyunun dışında kalabileceği gibi oyunun bir parçası da olabilir.

Dil öğreniminde birçok bilgi dışarıdan deneyimlerle kazanılmaktadır. Çocuk küçüklükten erişkinliğe kadar geçen süreçte taklit ve mimikler yoluyla dilini geliştirir. Korktuğu zaman yüz ifadesini değiştirerek anlamsız sesler ve mimiklerle tepkide bulunur. Çirkin gördüğü nesnelere yine çirkin bir mimikle karşılık verir. Âdeta, karşısındaki varlığın rolünü üstlenir, kısaca onu dramatize eder. Böylelikle o varlık ya da nesne hakkında kalıcı bilgileri belleğine kaydeder. Bebeklikten çocukluğa, erişkinliğe kadar yaşamımızda belli bir yeri olan dramanın hayatın en büyük unsurlarından biri olan dilin öğrenilmesinde, geliştirilmesinde rolü büyüktür. İlköğretim çağındaki öğrenciler için özellikle dil bilgisi dersleri kelimenin tam anlamıyla dönüm noktasıdır. Türkçe dersleri eğitim ve öğretim gelişimleri için hayati bir önem taşır: Okuma, yazma, anlama, dinleme, konuşma gibi becerilerini bu derste gösterecekleri gayretlerle belirlerler. Öğrencilerin bu yetenekleri yaşam boyu kendi başarılarında rol oynayacaktır. Dinleme ve okuma becerileri anlamayı; konuşma ve yazma becerileri de anlatmayı oluşturur. Dramatizasyon yöntemi, Türkçemizin etkili bir şekilde öğretilmesi bakımından büyük önem taşımaktadır. Çünkü dramatizasyon baktırarak değil yaptırarak öğretmek demektir (Kavcar, 1995: 84). Çocuklar bu yöntemde yaşamın

kendisi ile tanışırlar. Üstlendikleri rolleri canlandırırken, gerçeklerle ki bunlar yaşamın gerçekleridir, yüz yüze gelirler. Bu öğrenmenin en doğal ve en etkili yolu olsa gerektir (Özbay, 2006: 141).

Bilginin zevkli ve kolay şekilde algılandığı bu yöntemle çocuklarımız içlerindeki enerjiyi doğru bir şekilde dışarıya yansıtacaklardır. Ezberci eğitimin tarihe karıştığı günümüzde yaşamın her anını dramayla gözler önüne serebiliriz. Unutulmamalıdır ki bilgi yaşadıkça zenginleşir. Bir beceri dersi olan Türkçe, hayatla bütünleştiği sürece kuramlar dersi olmaktan çıkar. Drama etkinliklerinin kullanıldığı Türkçe dersinde öğrenciler; yaratıcı, sorgulayıcı ve kendini her açıdan ifade edebilen bireyler haline gelirler

KAYNAKÇA

- HUIZINGA, Johan, (1995), Homo Ludens, (Çev: Mehmet Ali Kılıçbay), İstanbul: Ayrıntı Yayınları
- KARA, Ömer Tuğrul, (Ocak-Şubat, 2008), "Dramayla Türkçe Öğreniyorum", Osmaniye Rehberi, Yıl:4, S.44-45, s.34-35
- KAVCAR, Cahit, OĞUZKAN, Ferhan, SEVER, Sedat, (1995), Türkçe Öğretimi, Ankara: Engin Yayınları
- NUTKU, Özdemir, (1983), Dram Sanatı, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları
- ÖZBAY, Murat, (2006), Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri I, Ankara: Öncü Basımevi